

Το Μοντέλο "friends' play"

Ένα ψυχοπαιδαγωγικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών με σύνδρομο Asperger

Νατάσσα Γιάννακα
yannaca@yahoo.gr • www.yannaca.gr

- Δρ. Κλινικής Ψυχολογίας και Ψυχοπαθολογίας του παιδιού, Πανεπιστημίου Paris V René Descartes
- Διδάσκουσα στο τμήμα Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας
- Ιδρυτικό μέλος και μέλος επιστημονικής επιτροπής του ελληνικού συλλόγου για το σύνδρομο Asperger (ΕΛ.Σ.Σ.Α)

Το μοντέλο "friends' play" αποτελεί μια πρωτοποριακή ψυχοπαιδαγωγική παρέμβαση, βασισμένη σε διδακτορική διατριβή από το πανεπιστήμιο PARIS V, Sorbonne και πολυετή ερευνητική μελέτη και κλινική εμπειρία (20 χρόνων) της δημιουργού Δρ. Κλινικής Ψυχολογίας, Νατάσσας Γιάννακα. Είναι η πρώτη διδακτορική διατριβή για το σύνδρομο Asperger στην Ελλάδα και στη Γαλλία. Έχει παρουσιαστεί στο μεγαλύτερο διεθνές συνέδριο για τον αυτισμό, IMFAR, στο Μόντρεαλ (2006) και στο

Λονδίνο (2008) αλλά και σε 20 άλλα διεθνή και εθνικά συνέδρια και ημερίδες. Το μοντέλο "friends' play" ως ψυχοπαιδαγωγικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών με σύνδρομο Asperger, μέσω του παιχνιδιού και της τέχνης, συμπεριλαμβάνεται στο βιβλίο με τίτλο Autisme de l'Enfant : Evaluations, Interventions et Suivis, «Αυτισμός του παιδιού: Αξιολογήσεις, παρεμβάσεις και συνοδείες», ed. Mardaga, (2011), στην Γαλλία, ανάμεσα στα σύγχρονα προτεινόμενα θερα-

παιδικά προγράμματα στο φάσμα του αυτισμού, ανάμεσα σε ABA και TEACCH.

Τι είναι το μοντέλο "friends' play"

Το καινοτόμο αυτό πρόγραμμα προτείνει στρατηγικές που ενθαρρύνουν τα παιδιά ν' αναπτύξουν:

- την επικοινωνία
- τη συνεργασία στο παιχνίδι
- την έννοια της φιλίας
- την έκφραση συναισθήματος
- τη φαντασία

- τις δεξιότητες συζήτησης
 - την κατανόηση κοινωνικών καταστάσεων
 - τη διαχείριση συναισθημάτων
- Το πρόγραμμα έχει σαν στόχο ν' αναπτύξουν τα παιδιά κοινωνικές δεξιότητες και φιλικές σχέσεις με τους συνομηλίκους τους, για να βελτιώσουν έτσι την ένταξή τους στο κοινωνικό σύνολο
- να καταλάβουν τους κώδικες κοινωνικής συμπεριφοράς
 - να ξέρουν ν' αντιδρούν στη πίεση των συνομηλίκων
 - να έχουν οπτική επαφή με τα άτομα που μιλούν
 - ν' αναπτύξουν ένα βαθμό αυτονομίας και

- ανταγωνιστικότητας
 - να κάνουν ερωτήσεις που θα τους διευκολύνουν να καταλάβουν τη σκέψη των άλλων
 - να μάθουν να παίζουν με άλλα παιδιά
 - να μειώσουν τις αδέξιες και παράξενες κινήσεις
- Η προσέγγιση είναι ολιστική και νατουραλιστική:
- Ατομικές συνεδρίες
 - Συμμετοχή του παιδιού σε ομάδα παιχνιδιού με «τυπικούς» συνομηλίκους
 - Παρέμβαση στην τάξη
 - Πρόγραμμα στο διάλειμμα
 - Εξωτερικό πρόγραμμα με την ομάδα
 - Συμβουλευτική σε γονείς

- Συμβουλευτική σε εκπαιδευτικούς
- Παρέμβαση σε χώρους δράσης του παιδιού

Για να διδάξουμε τις κοινωνικές σχέσεις στα παιδιά με σύνδρομο Asperger δεν φτάνει μια παρέμβαση σ' ένα γραφείο - κέντρο ειδικών. Πρέπει να παρατηρήσουμε και να παρέμβουμε στο φυσικό περιβάλλον του παιδιού, αλλά και να συνεργαστούμε με το περιβάλλον του παιδιού, γονείς, εκπαιδευτικούς, συνοδούς, υπεύθυνους των εξωσχολικών δραστηριοτήτων, όπου το παιδί συμμετέχει. Αν δεν ενημερώσουμε τους ανθρώπους που το περιβάλλουν, αν δεν παρέμβουμε στο φυσικό περιβάλλον (τάξη, διάλειμμα, χώρους δράσης του παιδιού) δεν μπορούμε να μιλάμε για πραγματικά θεραπευτικά αποτελέσματα στις κοινωνικές δεξιότητες.

Σε ποιους απευθύνεται

Το «friends' play» απευθύνεται σε παιδιά προσχολικής, σχολικής και εφηβικής ηλικίας με σύνδρομο Asperger, δυσκολίες κοινωνικοποίησης, χαμηλή αυτο-εκτίμηση, μαθησιακές δυσκολίες, προβλήματα συμπεριφοράς, υπερκινητικότητα, διαταραχές λόγου (τραυλισμός), αλλά και σε παιδιά που θέλουν να αναπτύξουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες, να τονώσουν την αυτοπεποίθησή τους, να αποκτήσουν εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους, να βελτιώσουν την εικόνα του εαυτού τους.

Οι δραστηριότητες-ασκήσεις -παιχνίδια

Βασίζονται σε ειδικά προγράμματα ανάπτυξης κοινωνικών δεξιοτήτων και συναισθηματικής ανάπτυξης και προσαρμόζονται στα ενδιαφέροντα των παιδιών. Είναι εμπνευσμένες από τον κόσμο του παιδιού και της τέχνης, όπως

- συμβολικό παιχνίδι
- παιχνίδια ρόλων,
- ψυχοκινητικές ασκήσεις,
- παραδοσιακά ελληνικά παιχνίδια,
- ομαδική ζωγραφική,
- παιχνίδια καλλιτεχνικής έκφρασης,
- κοινωνικά σενάρια
- συζητήσεις σε επιλεγμένα θέματα (μεγάλων, τα συναισθήματα, οι φίλοι μου...)
- παραμύθια
- παιχνίδια συνεργασίας και εμπιστοσύνης,

που επιτρέπουν στα παιδιά να επικοινωνούν αποτελεσματικά μέσα σ' ένα περιβάλλον ομαδικό με βάση το παιχνίδι.

Ομάδες παιχνιδιού

Στην ομάδα παιχνιδιού, 1 παιδί με Σύνδρομο Asperger συμμετέχει σε μια ομάδα παιδιών της ίδιας ηλικίας-μια φορά την εβδομάδα και συντονίζουν την ομάδα 2 ψυχολόγοι και ένας συνεργάτης από το χώρο της θεραπείας μέσω τέχνης (εικαστικός, μουσικός, θεατρολόγος, χοροθεραπεύτρια, συγγραφέας παιδικών παραμυθιών).

Οι ομάδες έχουν σαν στόχο την κοινωνική αλληλεπίδραση των παιδιών μέσα από το παιχνίδι, το θέατρο, τη μουσική, τα εικαστικά, το χορό και την κίνηση, το παραμύθι.

Έχουν σαν στόχο επίσης, την εκπαίδευση στους κοινωνικούς κανόνες, στις βασικές αρχές συνεργασίας και συνύπαρξης σε μια ομάδα συνομηλίκων, την κατανόηση των συναισθημάτων και των αναγκών των ίδιων και των άλλων, την εκμάθηση κανόνων γνωστών ομαδικών παιχνιδιών για την ενίσχυση των κοινωνικών τους δεξιοτήτων.

Η ομάδα αρχίζει και τελειώνει με το μαγικό κύκλο, τη μαγική σφαίρα που μόνο όποιος την παίρνει μιλάει και οι άλλοι ακούν, τον σέβονται, δεν διακόπτουν...

Στη συνέχεια οργανώνεται ένα πλούσιο πρόγραμμα από διεθνή, ελληνικά και προσωπικά προγράμματα της δημιουργού και των ειδικών συνεργατών με:

- παιχνίδια με ονόματα
- δραστηριότητες προθέρμανσης και ενεργοποίησης (δείχνοντας τα συναισθήματά μου, το μαγικό κουτί...)
- δραστηριότητες οικοδόμησης της εμπιστοσύνης (μαντεύοντας το πρόσωπο με κλειστά μάτια, αγγίζοντας τον άλλο...)
- παιχνίδια συνεργασίας(κόμποι, σημάδια στο κεφάλι...)
- παιχνίδια ρόλων
- ψυχοκινητικές ασκήσεις-παιχνίδια με μουσική
- στρατηγικές ακρόασης, συνεργασίας και έκφρασης συναισθημάτων
- δραματοποίηση ειδικών παραμυθιών εστιασμένων στις αλλαγές και στα ενδιαφέροντα των παιδιών με σύνδρομο Asperger
- διαγωνισμοί με αστείο περιεχόμενο
- παιχνίδια στον υπολογιστή
- έξοδοι με την ομάδα

Τα παιδιά και οι έφηβοι έχουν τη δυνατότητα να μιλήσουν για το σχολείο τους, για ανθρώπους που αγαπούν, να κατανοήσουν τη διαφορετικότητα, τη σημασία των φιλι-

κών σχέσεων αλλά και τον τρόπο ν' ανακαλύψουν πτυχές του εαυτού τους και να γνωρίσουν τα όριά τους με θετικό και εποικοδομητικό τρόπο για ν' αναπτύξουν συγκροτημένα, θετική και υπεύθυνη προσωπικότητα. Τα παιδιά μέσα από τη βιωματική διαδικασία, συμμετέχουν ενεργά και με ενθουσιασμό, ανταλλάσσουν σκέψεις, συναισθήματα, φόβους και αγωνίες. Η ομάδα λειτουργεί σαν ένα ασφαλές περιβάλλον, στο οποίο μπορούν να καλλιεργήσουν και να εφαρμόσουν ποικίλες δεξιότητες, όπως, δημιουργία σχέσεων, αναγνώριση και έκφραση συναισθημάτων, ενώ παράλληλα απελευθερώνεται η φυσική τους ενέργεια. Τα παιδιά μιλούν για τις εμπειρίες τους, ακούγονται από τα μέλη της ομάδας, η ομάδα δίνει λύσεις και κάνει προτάσεις, όταν ένα παιδί δυσκολεύεται σε κάτι και το συζητάει με τα άλλα παιδιά, τα παιδιά ηγούνται της ομάδας ή ακολουθούν τα άλλα παιδιά, έτσι ώστε να ενισχύεται η αυτοεκτίμησή τους αλλά και να ξέρουν να υποχωρούν και να δέχονται αυτό που αποφασίζει ο άλλος.

Συνεργάτες στις ομάδες παιχνιδιού

- Νατάσσα Γιάννακα, Δημιουργός του friends' play
- Χρύσα Μπράτη, Μ.Α. Συμβουλευτική Ψυχολόγος
- Barbara Evans, Εικαστικός, MA BA PGCE
- Πόπη Χαριτάκη, Μουσικός, Μουσικοπαιδαγωγός kindermusik
- Μαργλιάνα Καρακωνσταντάκη, Θεατρολόγος, Θεατροπαιδαγωγός
- Ελευθερία Μπαμπαίτη, Χοροθεραπεύτρια PGD
- Λίνα Μουσιώνη Δρ. Αρχαιολογίας – Λαογραφίας, συγγραφέας παιδικών παραμυθιών

Πρωτοποριακό πρόγραμμα στο διάλειμμα "friends' play"

Το διάλειμμα είναι η πιο δύσκολη ώρα για ένα παιδί με σύνδρομο Asperger. Απομονώνεται συχνά και μιλάει μόνο του κάνοντας παράξενες κινήσεις. Βιώνει έντονο άγχος, γιατί δεν μπορεί να εισχωρήσει στις ομάδες παιδιών, να καταλάβει τους κανόνες των παιχνιδιών, να ελιχθεί, να βρει τρόπους να συνεργαστεί και να παίξει, ν' αποκτήσει φίλους.

Κύριο μέλημα του ειδικού που ασχολείται με παιδιά με Σύνδρομο Asperger ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΜΕΙΩΣΕΙ ΤΗΝ ΑΓΩΝΙΑ ΤΟΥ. Καμία έρευνα δεν έχει ασχοληθεί με μια παρέμβαση στο διάλειμμα. Το μοντέλο "friends' play" προτείνει ειδικό πρόγραμμα με συνοδό, η οποία υποστηρίζει τη συμμετοχή σε μια ομάδα παιδιών.

Βασικές αρχές του προγράμματος στο διάλειμμα

- ένταξη στην ομάδα
- ευελιξία-συνεργασία-μοίρασμα
- έλεγχος αντικοινωνικής συμπεριφοράς
- εξήγηση
- συμμετοχή του παιδιού σε οργανωμένο παιχνίδι

Το πρόγραμμα «friend's play»

Δεν μαθαίνουμε στα παιδιά με Σύνδρομο Asperger, τις φιλικές σχέσεις. Τους μαθαίνουμε ν' αναπτύξουν τις δεξιότητες να καταλάβουν τις φιλικές σχέσεις, όπως να συμμετέχουν σε μια δραστηριότητα με συνομήλικους, να ζητούν από ένα παιδί να συμμετέχει, να διαβάζουν και να κατανοούν τις εκφράσεις του προσώπου, να ενδιαφέρονται για τις ανάγκες των άλλων, να διατηρούν αμοιβαίες συζητήσεις.

Το μοντέλο "friends' play" είναι ένα πρόγραμμα ημιδομημένο, που δίνει την ελευθερία να κάνουν και τα ίδια τα παιδιά τις προτάσεις τους και να εκφράσουν τις πρωτότυπες ιδέες τους. Ηθοποιοί, πρωταγωνιστές και σκηνοθέτες έχουν τη δυνατότητα να πάρουν πρωτοβουλίες, να εκφράσουν τις ιδέες τους που είναι πάντα αποδεκτές, γιατί δεν υπάρχουν καλές και κακές ιδέες. Ρόλος μας είναι να ενθαρρύνουμε το δυναμικό τους, να νιώσουν υπερήφανοι με τον εαυτό τους και να εξωτερικεύσουν τις απόψεις τους και τα ταλέντα τους με τον καλύτερο και καταλληλότερο τρόπο.

Το πρόγραμμα «friends' play», μέσα από τις 100 περίπου ομάδες παιδιών που έχουν δημιουργηθεί στο Συμβουλευτικό Κέντρο Ψυχολογικής Υποστήριξης (Σ.ΚΕ.Ψ.ΥΣ) στη Λάρισα, αλλά και στην Αθήνα και το Παρίσι, τα τελευταία 15 χρόνια και αξιολογώντας τη βελτίωση της ανάπτυξης των κοινωνικών τους δεξιοτήτων μέσα από 5 διαφορετικές κλίμακες (που συμπληρώνονται από τους γονείς, τον ψυχολόγο, το συνοδό και από το ίδιο το παιδί), σύμφωνα με τα πιο σύγχρονα επιστημονικά ερευνητικά δεδομένα, μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά με σύνδρομο Asperger να αναπτύξουν:

- Τις ικανότητες επικοινωνίας
- Τη συνεργασία στο παιχνίδι
- Τη διαχείριση των συναισθημάτων
- Την επίλυση των συγκρούσεων
- Τις ικανότητες για φιλικές σχέσεις

Πραγματοποιείται επίσης εκπαίδευση του μοντέλου friends' play για ειδικούς ψυχικής υγείας και ειδικούς παιδαγωγούς. [S](#)

Εκπαίδευση "friends' play" για επαγγελματίες ψυχικής υγείας

Η εκπαίδευση για επαγγελματίες ψυχικής υγείας και ειδικούς παιδαγωγούς περιλαμβάνει 50 ώρες θεωρητικής και βιωματικής εκπαίδευσης στις δραστηριότητες, στις ασκήσεις και στα παιχνίδια που προτείνονται και 1 χρόνο εποπτείας.

Ημερομηνίες διεξαγωγής

Σάββατο και Κυριακή 17-18 Σεπτεμβρίου, 2011

πρόγραμμα για παιδιά προσχολικής ηλικίας

Σάββατο και Κυριακή 15-16 Οκτωβρίου 2011

πρόγραμμα για παιδιά δημοτικού

Σάββατο και Κυριακή 12-13 Νοεμβρίου 2011

πρόγραμμα για εφήβους

Ώρες υλοποίησης: 9.30π.μ.-7.00μ.μ.

Χώρος υλοποίησης: Πολυχώρος "Spring people", Αγαθάρχου 12, 2ος όροφος, Ψυρρή, (Μ: Μοναστηράκι)

Πρόγραμμα

- Φιλοσοφία του "friends' play"
- Ψυχοπαιδαγωγική παρέμβαση για παιδιά με σύνδρομο Asperger στην προσχολική ηλικία / στη σχολική ηλικία / στην εφηβεία
- Ατομικό πρόγραμμα
- Ομάδες «παιχνιδιού» με συνομηλίκους Παιχνίδια, ασκήσεις, δραστηριότητες (θέατρο, μουσική, εικαστικά, χορός, παραμύθι)
- Παρέμβαση στο διάλειμμα
- Παρέμβαση στην τάξη, συμμετοχή του εκπαιδευτικού
- Συμβουλευτική σε γονείς
- Κοινωνικές δραστηριότητες των παιδιών
- Αξιολόγηση των κοινωνικών δεξιοτήτων των παιδιών, κλίμακες αξιολόγησης

πληροφορίες:

Νατάσσα Γιάννακα

Δρ. Κλινικής Ψυχολογίας και Ψυχοπαθολογίας του παιδιού, Διδάσκουσα στο τμήμα Ειδικής Αγωγής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Τηλ. 6944 286912 / e-mail: yannaca@yahoo.gr, www.yannaca.gr

Περιορισμένος αριθμός θέσεων.

Δηλώσεις συμμετοχής μέχρι 30/8 /2011